

SLUŽKINJAM V PRILOG. IVANKA KLEMENČIČ. TRST.

Malokje so dandanes delavske moči v toliki meri izpostavljene samovoljnemu izkoriščanju delodajalcev, kakor se to godi s služkinjami. Vzrok temu dejstvu leži na dlani: Služkinjam nedostaje strokovne organizacije. Sicer se v vsakem večjem mestu nahaja po eno ali tudi več zavetišče za brezposelne služkinje, kar je gotovo velikega socialnega pomena, ako je vodstvo v dobrih rokah. S tem namreč, da se nudi služkinjam za čas, ko so brez službe, po ceni varno zatočišče, ne štiti se istih le pred raznimi nevarnostmi, ki preže na neizkušeno dekle v velikih mestih, marveč se vpliva posredno tudi na razmerje mej služkinjami in gospodinjami. Kajti služkinja ima tako vedno priliko, da si službo preišče. Ali, ako pomislimo, da ogromna večina služkinj že iz prostornih, pa tudi raznih drugih zazlogov ne more ali noče reflektirati na bivanje v zavetišču ter da je s samo priliko za menjanje službe služkinji bore malo pomagano, ker ji to ne daje jamstva, da bo prihodnja služba boljša, a da je vedno menjanje službe prava muka in v gmotnem oziru nesreča za dekleta — potem lahko uvidimo, da taka zavetišča nikakor ne zadostujejo v izboljšanje razmer služkinj.

Služkinjam živo treba strokovne organizacije, potom katere jim bo edino mogoče voditi odkrit in uspešen boj za pravice, ki so si jih na isti način že v precejšni meri priborili drugi delavski sloji. Ponekod so se služkinje tudi že začele gibati v tem oziru in to gibanje se bo nedvomno vedno bolj jačilo in raz-

širjalo. Tudi med slovenskimi služkinjami je že zdaj mnogo inteligentnih deklet, ki se zavedajo krivic, ki se jim godé v službi, ter uvidevajo potrebo strokovne organizacije. Za časa nekega štrajka v Trstu sem slišala več slovenskih služkinj reči: »Kako za potrebo bi strajkale me!«

Da, sedanje razmere služkinj kriče po izboljšanju, po temeljiti reformi, in služkinjam bo to s strokovno organizacijo nedvomno tudi možno doseči. Ali čas take organizacije za slovenske služkinje najbrže še ni neposredno pred vratmi, in zato gotovo ne bo škodilo, ako se za sedaj obrnemo za pomoč služkinjam do gospodinj samih ter apelujemo na njih človekoljubje in pravičnost.

V naslednjih vrsticah bi rada opozorila naše cenjene gospodinje samo na eno točko, v kateri naj bi človekoljubnejše postopale s služkinjami, nego se to splošno godi sedaj. Mislim namreč na spanje.

Spanje je velevažen faktor za človeški organizem. Brez spanja sploh ni mogoče živeti, a tudi premalo spanja jako uničujoče vpliva na človeške duševne in telesne moči. To je že pač vsak skušal na svojem lastnem telesu. Drugače pa je seveda, ako kdo — bodisi zaradi zabave ali vsled dolžnosti — bedi dolgo v noč ali tudi vso noč, pa si potem lahko čez dan ali pa prihodnje noči privoščiti zadostnega spanja — in drugače je, ako kdo vsako noč premalo spi, ne da bi imel kdaj priliko, popraviti in nadomestiti to zgubo na spanju. Takemu človeku rapidno ginejo moči duha in telesa, da postane bolan ali pa vsaj top in apatičen.

Gospodinje bi torej ravnale v svojo lastno korist, ako bi dovoljevale služkinjam

dovolj časa za počitek, kar se sedaj ne godi povsodi. Skoro po vseh hišah je gospodinjstvo urejeno tako, da služkinja noben večer ne pride pred 11. uro v posteljo, mnogokrat komaj komaj okrog polnoči. Zjutraj pa mora biti ponekod že ob 4., drugod pa ob 5. ali 6. uri zopet na nogah. Da se v tem času trudna in izmučena služkinja ni dovolj odpočila in naspala, je več nego umevno, in nič čudnega ni, ako je potem čez dan nevoljna, čmerikava, jezljiva in pri delu počasna in pozabljiva.

To velja o doraslih in telesno popolnoma razvitih osebah. Kaj pa naj rečem o nedoletnih, še nerazvitih služkinjah, ktere se često z nezaslišano ravnodušnostjo drži dolgo v noč pri delu? Na misel mi prihaja pretresljiva črtica slavnega ruskega pisatelja Antona Čehova, naslovljena: »Spati!« Pisatelj nam na priprost a v srce segajoč način stavi pred oči muke 13-letne pestunje Varke, ko sedi pozno v noč ob zibelki vedno jokajočega otroka ter mu s tihim glasom poje uspavanko. Silno je trudna in večkrat se ji zadremlje. Obiščejo jo žalostne slike iz življenja, ko je bila še pri stariših. Roka ji je zastala in zastala je uspavanka .. Zdajci začuti Varka na glavi težak udarec... Odpre oči in pred sabo vidi stati razdraženega gospodarja, ki je slišal dete kričati, pa je vstal in jo našel dremajočo. Surovi njegov udarec jo je za nekaj časa predramil, in zopet je s tihim glasom pela uspavanko... Pa znova se ji zadremlje in zbudi jo surovi glas gospodinje, ki je prišla dete dojit. Delal se je že dan, a Varka še vedno pri zibelki! Zdajci se v sosedni sobi oglasi gospodinja, veleč Varki, naj zakuri peč, in sedaj se je začelo dnevno delo, ki je trajalo dolgo v prihodnjo noč. Varka dela, kolikor ji le dopuščajo moči, ali vedno se ji hoče spati. Komaj čaka, da bi že šla spat, a ko je bilo vse delo končano, zapove ji gospodinja: »Varka, zibaj otroka...« In Varka se vsede ter ziblje in tiho peva uspavanko, a dete in kriči in kriči. Varka

pa je utrujena do skrajnosti, do smrti, ter se v polusnu ne more domisliti, kdo je kriv njenih muk. Končno se zave tega svojega sovražnika — deteta ter ga zavi, »smeje se od veselja, da bo sedaj enkrat smela spati...« Tako črtica, a v življenju se nešteto krat ponavljajo take muke nedoletnih pestunj, čeprav konec ni tako tragičen.

Bodi torej skrb vsaki gospodinja, da vredi svoje gospodinjstvo tako, da bo imela vsaka, posebno pa še mladoletna služkinja dovolj časa za počitek. Če mora služkinja zjutraj zgodaj vstati, nič ne dene, da gre le zvečer lahko najpozneje ob 9. uri in pol spat. Ako to zahteva kakih gmotnih ali komoditetnih žrtev od strani gospodinje, je to ne sme ostrašiti. Gotovo bi nobena gospodinja in za nobeno ceno ne hotela veljati za nečloveško tiranko, a nečloveško tiranstvo je, pritrgovati sočloveku na onem, kar neobhodno potrebuje k zdravju in življenju.

NA BALKONU. UTVA. TRST.

Kako je lepo na balkonu,
ko dan se nagiblje v večer,
ko trudno vse spi in počiva,
ko čuti glasu ni nikjer.

Krog stebrov samotnih ovija,
dihčeči, kipeči se slak,
in pesem čarobno šepče
mehko in zaspano tja v mrak.

In jaz sem tu — sama, ah, sama
srce mi tako je toplo,
ko prišel bi ti, bi ovila
ko slak se krog tebe mehko.

Čarobno bi pesem ti peia,
takó, šepetaje, mehkó,
povedati bi ti hotela,
da ljubim te, ljubim srčno.

